

Sygn. akt I PK 106/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Krystyna Bednarczyk

SSN Andrzej Kijowski (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Beczek

w sprawie z powództwa K. R., K. S., T. N., M. S., J. P.

przeciwko PKP SA Dyrekcji Kolei Dojazdowych w likwidacji w Warszawie
o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 23 listopada 2004 r.,

kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w K.

z dnia 25 lutego 2003 r., sygn. akt IX Pa .../02,

- 1) zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego - Sądu Pracy w B. z dnia 15 lipca 2002 r, V P .../02, w ten sposób, że oddała powództwo K. R. i M. S.;**
- 2) odstępuje od obciążenia powodów kosztami postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K., po rozpoznaniu sprawy z powództwa J. P., T. N., K. R., K. S. oraz M.S. przeciwko Polskim Kolejom Państwowym S. A. - Dyrekcji Kolei Dojazdowych w likwidacji w Warszawie, wyrokiem z dnia 25 lutego 2003 r. (IX Pa ..0/02) oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w B. z dnia 15 lipca 2002 r. (V P ../02), uwzględniającego żądania powodów, domagających się wypłaty odszkodowania w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia przewidzianego w § 6 ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla pracowników przedsiębiorstwa państwowego Polskie Koleje Państwowe (dalej: PUZP), z ustawowymi odsetkami oraz kosztów zastępstwa procesowego.

W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przejął jako własne ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu w pierwszej instancji oraz podzielił ich prawną kwalifikację. Powodowie wyrazili zgodę na rozwiązanie umowy o pracę z przyczyn dotyczących pracodawcy i otrzymali odprawę pieniężną w wysokości 30.000,- zł na podstawie ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. Nr 84, poz. 948 ze zm.). Nie otrzymali natomiast odszkodowania, o którym mowa w § 6 ust. 1 i 2 PUZP. Zdaniem Sądu Okręgowego odmowa wypłaty odszkodowania na podstawie § 6 powołanego układu zbiorowego była bezzasadna, albowiem powodowie spełnili warunki, o których mowa w tym postanowieniu. Sąd nie uznał również, że zgodnie z art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 8 września 2000 r. wypłata odprawy wyłącza możliwość dochodzenia niniejszego odszkodowania. Żądania powodów nie mogą być również uznane za sprzeczne z art. 8 k.p.

Kasację od powyższego wyroku wniósł pozwany pracodawca, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 50 ust. 3 cytowanej ustawy. Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia 22 lipca 2004 r. odrzucił kasację w części dotyczącej powódek J. P., T. N. i K. S. wobec niespełnienia warunku odpowiedniej

wartości przedmiotu zaskarżenia, wynoszącej co najmniej 10.000 zł. Kasacja w części dotyczącej powodów K. R. i M. S. została natomiast przyjęta do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja podlega uwzględnieniu, ponieważ okazała się usprawiedliwiona. Istota sporu sprowadza się do rozważenia czy odszkodowanie przewidziane w § 6 ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla pracowników przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” jest „innym świadczeniem z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy” w rozumieniu art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”, a ponadto - w razie uzyskania pozytywnej odpowiedzi na tak postawione pytanie - ustalenia jaka relacja zachodzi między regulacją układową a wskazanym unormowaniem z art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji PKP. W takim przypadku aktualna stałaby się również odpowiedź na pytanie, czy przewidziana w przepisie art. 50 ust. 3 cytowanej ustawy zasada, iż pracownikom, którzy otrzymali jednorazową odprawę w myśl art. 48 tej ustawy, nie przysługują żadne inne świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, obejmuje świadczenia przewidziane prawem autonomicznym, tj. postanowieniem § 6 PUZP.

Zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 PUZP, jeżeli rozwiązanie z pracownikiem stosunku pracy zawartego na czas nie określony następuje z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, określonych w art. 36¹ Kodeksu pracy, a strony stosunku pracy ustalą wcześniejszy niż jeden miesiąc termin rozwiązania stosunku pracy, to pracownikowi przysługuje odszkodowanie w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia, obliczonego jak za urlop wypoczynkowy, jeśli tylko przepracował on w przedsiębiorstwie PKP nieprzerwanie przez co najmniej ostatnie 10 lat. Z kolei według art. 48 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji, w brzmieniu obowiązującym przed jej zmianą wprowadzoną ustawą z dnia 28 marca 2003 r., pracownicy, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w latach 2000 - 2002 z przyczyn dotyczących zakładu pracy w PKP lub PKP S.A. oraz innych wymienionych w ustawie zakładach pracy, a którzy nie spełniali warunków

umożliwiających uzyskanie prawa do emerytury, urlopu kolejowego lub świadczenia przedemerytalnego, uzyskują prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej. Wysokość tej odprawy wynosi 30.000 zł lub 20.000 zł zależnie od stopy bezrobocia w powiecie, w którym pracownik ma miejsce zamieszkania (art. 49). Odprawa ta nie przysługuje jednak pracownikom w okolicznościach, o których mowa w art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (art. 50 ust. 2), jak również pracownikom wskazanym w art. 48 tejże ustawy. Ta ostatnia grupa nie ma również prawa do żadnego innego świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (art. 50 ust. 3).

Zgodnie z dotychczasowym orzecnictwem Sądu Najwyższego (por. wyrok SN z dnia 10 października 2003 r., I PKN 313/02, OSNP z 2004 r., Nr 19, poz. 333 oraz uchwała z dnia 16 kwietnia 2003 r., III PZP 4/03, OSNP z 2003 r., Nr 20, poz. 482) nie wywołuje wątpliwości fakt, że odszkodowanie wypłacane na podstawie § 6 PUZP nie jest rekompensatą za wcześniejsze rozwiązanie stosunku pracy, lecz szczególnym świadczeniem należnym w przypadku rozwiązania stosunku pracy, uzależnionym między innymi od wyrażenia przez pracownika zgody na wcześniejsze zakończenie zatrudnienia, co prowadzi do wniosku, że pracownikowi objętemu hipotezą normy prawnej wyrażonej w art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji nie przysługuje, żadne inne świadczenie z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, niż jednorazowa odprawa. W tym świetle zaakceptować należy pogląd wyrażony w uchwale z 16 kwietnia 2003 r., w której Sąd Najwyższy stwierdził, że odszkodowanie przewidziane w § 6 PUZP jest innym świadczeniem z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji.

Rozważając zaś kwestię relacji zachodzącej między regulacją układową a wskazanym unormowaniem z art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji PKP, to powołując się na rozważania zawarte w uzasadnieniu cytowanej wyżej uchwały SN, wskazać trzeba, że normy prawa ustawowego dzielą się na trzy grupy: na normy imperatywne (ściśle bezwzględnie obowiązujące), normy jednostronnie

bezwzględnie obowiązujące (zwane też granicznie zastępującymi) oraz normy względnie obowiązujące. Te pierwsze nie zezwalają na odstępstwa w prawie autonomicznym, a sprzeczne z nimi postanowienia nie mają mocy prawnej, drugie natomiast, określając minimum uprawnień pracowniczych, zezwalają na korzystniejsze ich uregulowanie np. w układzie zbiorowym pracy, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 9 k.p. Uwzględniając przyjęte w nauce prawa kryteria rozróżnienia rodzajów norm prawa ustawowego (brzmienie przepisu oraz jego funkcję), należy dojść do wniosku, że norma z art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji PKP ma charakter normy ściśle bezwzględnie obowiązującej, co znajduje swoje dodatkowe uzasadnienie we wnioskach, do jakich prowadzi wykładnia funkcjonalna i systemowa omawianych regulacji. Odszkodowanie przewidziane w § 6 PUZP zostało wprowadzone z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r. Stanowiło ono szczególne świadczenie z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy, określonych w art. 36¹ k.p. Jednorazowa odprawa pieniężna wprowadzona ustawą z dnia 8 września 2000 r. stanowi również świadczenie na rzecz pracowników, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w latach 2000 - 2002 z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W takiej sytuacji potwierdzenie możliwości dwukrotnego przyznawania świadczenia z tego samego tytułu wymagałaby wyraźnego przepisu ustawy lub, co najmniej, niezajęcia stanowiska w tej kwestii, tym bardziej, że jednorazowa odprawa została ukształtowana korzystniej niż odszkodowanie z § 6 PUZP. Tymczasem ustawodawca w art. 50 ust. 3 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji wyraźnie wyłączył możliwość zbiegu świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, co prowadzi do ogólniejszego wniosku, że omawianą regulacją pozbawiono możliwości równoległego korzystania z uprawnień wynikających z § 6 PUZP.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

